

Orgelspel

Welkom en Mededelingen

Handdruk

Votum en groet

We stellen ons samen in de naam van dat wat ons te boven gaat, het geheim dat het leven is, het raadsel dat ons omvat, maar waarvan we te horen hebben gekregen dat het bij ons wil horen en van ons houdt. Het eeuwige, dat trouw is en ons niet loslaat. Het eeuwige dat liefde is en in ons allemaal verankerd zit. Het eeuwige dat licht is. Zo moge het zijn.

Kaars

Het licht is sterker dan het donker. Het licht overwint de duisternis. Nu, straks, altijd. Vandaag zal Sam Daniëls voor ons de kaars aansteken. Zij weet licht te maken. Nu, straks, altijd.

Lied

Licht dat ons aanstoot in de morgen

Kyrië

Laten we stil worden.

God van liefde, hier zijn we. Dit zijn we. Wees bij ons en help ons. Hou ons vast. Met liefde en met licht.

We zijn deel van het Eeuwige en het Eeuwige is deel van ons. Ook wij zijn liefde. Ook wij zijn licht. Maar we vergeten zo makkelijk. Door wat er om ons heen gebeurt. Door wat er met ons gebeurt. Door wat we zijn: mensen. Mensen met een verlangen naar licht en warmte, maar die leven in een wereld waar pijn bestaat. Verdriet, angst, boosheid. In het klein en in het groot. Er word ons pijn gedaan en we doen anderen pijn. We worden verlaten en we verlaten. En niet alleen de ander; we verlaten ook onszelf.

Pijn laat ons de liefde vergeten. We vergeten dat er onnoemelijk veel van ons gehouden wordt. Dat we onnoemelijk veel liefde te geven hebben. Dat we niet alleen zijn. Dat we nooit écht alleen zijn. God die liefde is, wees onze geheugensteun. Laat het ons herkennen: laat ons elkaar herkennen, laat ons onszelf herkennen, laat ons de liefde herkennen. God van liefde, ontferm u over ons. Amen.

Lied

Ubi caritas

Schriftlezing

Ik ga voor u 1 Korintiërs 13 voorlezen. Dit is een hoofdstuk uit de eerste brief van Paulus aan het volk van Korinthe, een havenstad in Griekenland. Deze brief in zijn geheel is een boek in het nieuwe

testament. Paulus was een zogeheten 'geroepen apostel'. Hij behoorde niet tot de groep discipelen die zich bij leven om Jezus heen bevonden. De bekering van Paulus kwam pas later. Toen hij werd geroepen door God.

Paulus ging op zendingsreis. Om te vertellen over God en over het geloof. Hij ging onder andere naar Griekenland. Daar, in Korinthe, vertelde hij zijn verhaal. Dat beklifde. Maar niet helemaal. Het volk van Korinthe kreeg, nadat Paulus weer verder was gereisd, onderling ruzie over allerlei geloofskwesties. Hoofdbedekking, het eten van vlees, de viering van het avondmaal, de opstanding van de doden, het huwelijk.

Paulus dicteerde een lange brief om een en ander op te helderen. De brief bestaat uit zestien hoofdstukken. Hoofdstuk 13 gaat over de liefde.

1 Korintiërs 13

De liefde

Al sprak ik de talen van alle mensen en die van de engelen – had ik de liefde niet, ik zou niet meer zijn dan een dreunende gong of een schelle cimbaal.

Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen – had ik de liefde niet, ik zou niets zijn.

Al verkocht ik mijn bezittingen omdat ik voedsel aan de armen wilde geven, al gaf ik mijn lichaam prijs en kon ik daar trots op zijn – had ik de liefde niet, het zou mij niet baten.

De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan.

Ze verheugt zich niet over het onrecht, maar vindt vreugde in de waarheid.

Alles verdraagt ze, alles geloof ze, alles hoopt ze, in alles volhardt ze.

De liefde zal nooit vergaan. Profetieën zullen verdwijnen, klanktaal zal verstommen, kennis verloren gaan – want ons kennen schiet tekort en ons profeteren is beperkt.

Wanneer het volmaakte komt zal wat beperkt is verdwijnen.

Toen ik nog een kind was, sprak ik als een kind, dacht ik als een kind, redeneerde ik als een kind. Nu ik volwassen ben, heb ik al het kinderlijke achter me gelaten.

Nu kijken we nog in een wazige spiegel, maar straks staan we oog in oog. Nu is mijn kennen nog beperkt, maar straks zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben.

Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde.

Lied

Liefde, eenmaal uitgesproken

Preek

Voor ik begon met schrijven aan deze preek, las ik eerst de aantekeningen door die ik maakte tijdens een van de gesprekken die ik had met dominee Henk Leegte. De vraag die op tafel lag: hoe moet dat nou, zo'n dienst? Tussen "Nooit iets zeggen waar je niet achter staat" en "Een preek is geen krantenbericht" stond "Niet te veel aanvangsgewauwel." Zo zei hij dat: niet te veel aanvangsgewauwel.

En nu doe ik het toch. Aanvangsgewauwel.

Dat komt door iets anders wat ik in mijn aantekeningen vond en wat de dominee tegen mij zei. De zin: jij weet het ook niet.

Je kunt op de kansel staan, voor één keer of elke week, maar jij weet het ook niet. Jij weet ook niet hoe het precies zit. Je bent voor even de koorleider van het koor der vragenden. Maar zelf zing je net zo hard mee. Jij weet het ook niet.

Voor mij was het een opluchting: ik hoef het niet te wéten. Ik mag vertellen wat ik zie en voel en denk, maar ik hoef het niet te weten. En ik wist me, met dat niet-weten, in goed gezelschap; Paulus schreef het al aan de inwoners van Korinthe: "ons kennen schiet tekort", "mijn kennen is beperkt". Hij wist het ook niet.

Dus het zou wel goedkomen met mij. Als ik al mijn zinnen maar zou beginnen met 'ik denk' of 'ik meen' of 'misschien' of 'wie weet' dan zou het wel goedkomen.

En toch. Elke keer als ik nadacht over wat ik wilde vertellen – als ik door de stad fietste, boterhammen smeerde, 's ochtends vroeg wakker werd – dan kwam er één zin op in mijn hoofd. Een zin van vier woorden. Telkens weer. Glashelder.

Je – weet – het – wél.

Het gaat om de liefde.

Liefde is het Ene, het Eeuwige, het Alles. Er wordt onnoemelijk veel van ons gehouden.

Dus ik ga iets vertellen over liefde. Over wat het is. En over wat het niet is.

En natuurlijk zal het ook gaan over van alles wat ik niet weet. Want mijn kennen is beperkt. Maar van de liefde ben ik zeker.

Ik hou van zo ontzettend veel. Ik hou van Lotte, Sebas, Lieve, Eline en Edze. Ik hou van schrijven. Ik hou van mijn ouders. Ik hou van zonlicht op het water. Ik hou van nadenken. Ik hou van Sam. Ik hou van lachen. Ik hou van borrelnootjes. Ik hou van fietsen door de stad. Ik hou van Eberhard.

Als het over onze doden gaat, dan gebruiken we de verleden tijd. Eberhard wás mijn man. Eberhard wás lief. Eberhard wás leuk. Eberhard wás goed. Maar de liefde kent geen verleden tijd. Ik hóu van Eberhard. Houden-van stopt niet bij de dood. Er stopt van alles. Een hart, een ademhaling. Een leven. Maar niet de liefde.

"De liefde zal nooit vergaan," schreef Paulus aan de Korintiërs. Liefde is iets zó sterks dat het blijkbaar de dood overstijgt. Zoals het licht de duisternis verdrijft. Maar wat is liefde dan?

In 1 Korintiërs 13 begint Paulus met een opsomming. Een opsomming van kwaliteiten en gaven die een mens kan hebben. Alle talen spreken, ook die van de engelen, alle geheimen kennen, een bijna bovenmenselijke onbaatzuchtigheid tentoon kunnen spreiden. Prachtig. Om trots op te zijn. Maar zonder de liefde werkt het niet: "had ik de liefde niet, ik zou niets zijn."

Zonder liefde zijn we niets, zegt Paulus.

Liefde is een eerste levensbehoefte. We kunnen niet zonder.

Het Eeuwige, het Ene, het Alles, daar waar we vandaan komen en weer naartoe gaan, dat, is één en al liefde. Er wordt onnoemelijk veel van ons gehouden.

Omdat wij deel zijn van het Eeuwige, en het Eeuwige deel is van ons, zijn wij ook liefde. We zijn hier neergezet op deze aarde, allemaal, met de gave om liefde te ontvangen en liefde te geven. We hebben het meegekregen bij onze geboorte, dragen het bij ons tijdens ons leven en nemen het mee als we ons lichaam verlaten en weer terug mogen naar het Eeuwige. De liefde zal nooit vergaan.

Paulus gaat verder over de liefde en schrijft aan het volk van Korinthe: De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan.

Het lijkt erop dat Paulus vindt dat liefde niet menselijk is. De liefde is niet ongeduldig, de liefde is niet jaloers, de liefde is niet ijdel, de liefde is niet egoïstisch, de liefde is niet boos.

Mensen. Mensen zijn dat allemaal wel. Ongeduldig, jaloers, ijdel, egoïstisch, boos. Ik ook.

De liefde is iets volmaakt. Mensen zijn dat niet. Maar maakt dat onze liefde ook onvolmaakt?

We zijn hier neergezet op deze aarde, vanuit het Eeuwige, met de gave om liefde te ontvangen en liefde te geven. Maar we zijn hier neergezet als mensen en mensen zijn niet volmaakt. We maken fouten. Misschien is dat ook wel een van onze doelen hier: fouten maken. Fouten maken om te leren. Om te groeien. Om volmaakter te worden. Om zo, stapje voor stapje, dichter bij het Eeuwige te komen. Het Eeuwige dat volmaakt is. Het Eeuwige dat liefde is. Maar terwijl we leren en groeien en ons richting volmaaktheid ploeteren doen we andere pijn met onze fouten. En wordt ons pijn gedaan. Ook als het om de liefde gaat. Júíst als het om de liefde gaat.

Ik probeer het me weleens voor te stellen alsof we allemaal een klein lichtje van binnen hebben. Een klein olielampje, een fietslampje, een kaars. Een licht dat feller schijnt als we liefde geven of liefde ontvangen. Een klein beetje volmaaktheid van binnen, in ieder van ons. Maar al onze menselijkheid, en alle menselijkheid om ons heen, die onvolmaaktheid, zorgt ervoor dat dat licht, dat de liefde in ons bedekt raakt. Dat we minder fel schijnen. Waardoor anderen het licht, de liefde in ons niet meer herkennen. En wij het licht en de liefde ook niet meer zien, niet bij anderen en niet bij onszelf. Onze liefde is volmaakt. Ze is alleen bedekt onder een laag menselijke onvolmaaktheid.

Ergens tijdens dit wonderlijke leven van ons, doen we het idee op, maken we de denkfout, dat liefde pijn doet. We zijn mensen met een verlangen naar licht en liefde, maar we leven in een wereld waar pijn bestaat. In het klein en in het groot.

Iedereen kan zich voorstellen wat er zou gebeuren als we ons zouden laten leiden door liefde. Als we bij de dingen die we doen en bij de dingen die we laten steeds de liefde in ons achterhoofd houden. Als we de ander zouden zien voor wat hij is, voorbij de laag menselijke onvolmaaktheid zouden

kijken, onze blik richten op het licht van binnen. Dan zouden we zien wat de ander is: hetzelfde. Jij bent een ik. Een andere ik, een andere laag menselijke onvolmaaktheid, maar onder die laag net als ik: volmaakte liefde. Als we de wereld zo zouden kunnen zien, als we de ánder zo zouden kunnen zien, als we zouden zien dat we kleine lichtjes van liefde zijn, dan is er geen enkele reden meer om elkaar pijn te doen, om elkaar af te wijzen, om elkaar te bevechten, om elkaar te verlaten. Als je voorbij de laag menselijke onvolmaaktheid kunt kijken, als je alles afpelt, hou je de liefde over.

Maar dat vinden we moeilijk. Omdat we hebben geleerd dat liefde pijn kan doen. Omdat ons pijn wordt gedaan door de mensen van wie we houden, wiens liefde we nodig hebben. Ons hele menselijke leven lang. Door onze ouders, broers, zussen, geliefden, vrienden. Door iedereen om ons heen. Die op hun beurt ook weer pijn zijn gedaan. Door ouders, geliefden. Door ons. We houden het samen in stand.

“Had ik de liefde niet, ik zou niets zijn,” schrijft Paulus. We hebben de liefde wel. Allemaal. We herkennen het alleen niet meer altijd. Niet bij de ander en niet bij onszelf. Omdat we het bedekt hebben onder een laag menselijke onvolmaaktheid. Omdat we ons zijn gaan wapenen tegen de pijn. We herkennen het niet meer en zijn gaan denken: zie je wel, ik ben alleen. Er wordt niet van mij gehouden.

Ik hou van Eberhard. Hij en ik kregen acht maanden waarin, eerst langzaam en toen steeds sneller, de lagen van menselijke onvolmaaktheid wegvielen. En toen bleef de liefde over. Werd er alleen nog maar van elkaar gehouden. Een liefde die de dood overstijgt.

Mijn kennen is beperkt, maar van de liefde ben ik zeker.

Ik heb mijn geliefde zien sterven en dacht daarna: zo, nu hoef ik nooit meer bang te zijn. Dit heb ik doorstaan, waar zal ik nu nog angst voor hebben. Maar zo werkt het niet. Ik ben weer bang. En ongeduldig, jaloers, ijdel, egoïstisch, boos. Ik ben gewoon nog steeds mijn laag onvolmaakte menselijkheid. Maar van de liefde ben ik zeker. En zonder liefde ben ik niets. Dus probeer ik nu, dwars door die laag van onvolmaaktheid, mijn liefde, mijn licht te zien. En bij anderen te zien. Want jij bent een andere ik. Het is eng om je kwetsbaar op te stellen, om je onvolmaaktheid te tonen. Maar het is de enige manier. Zie mijn onvolmaakte ik, helemaal, want daarachter, nee, daardoorheen, zie je, als je goed kijkt, mijn volmaakte liefde, zie je wie ik ben. Net als jij, een andere ik.

“Wanneer het volmaakte komt,” schrijft Paulus, “zal wat beperkt is verdwijnen.” Hoe dat volmaakte eruit ziet, weet Paulus niet. We weten het allemaal niet. Het is als een wazige spiegel, zegt hij. “Nu kijken we nog in een wazige spiegel.” Eigenlijk komen we allemaal net onder de douche vandaan en is het glas van onze badkamerspiegel beslagen. We zien hoogstens wat contouren van wat er hierna komt, van het volmaakte. Maar wat Paulus wel weet, ik dat we gekend gaan worden. Als we het

menselijke, het onvolmaakte, het beperkte, achter ons laten, worden we gekend. “Nu is mijn kennen nog beperkt, maar straks zal ik volledige kennen, zoals ik zelf gekend ben.”

We worden gekend. We worden nu al gekend. Niet altijd door elkaar, maar het licht, de liefde in ons, wie we zijn, wordt nu al gekend. Dwars door onze onvolmaaktheid heen. Terwijl we leren en groeien en ons richting volmaaktheid ploeteren.

Het Eeuwige, het Ene, het Alles, daar waar we vandaan komen en weer naartoe gaan, dat, is één en al liefde. En het kent ons. Als ware het een andere ik. Er wordt onnoemelijk veel van ons gehouden.

Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie. Maar de grootste daarvan is de liefde.

Lied

Liefde kent geen hoe, waarom

Collecte

Danken en voorbeden

Laten we bidden.

God die liefde is, het Eeuwige, het Ene, het Alles dat liefde is, dank dat we hier mochten zijn. Dank voor de liefde in ons, de kleine lichtjes eeuwigheid. Dank dat we de gave hebben liefde te geven en te ontvangen. Dank dat we door alle onvolmaaktheid heen toch ons licht kunnen laten schijnen. Dank dat we gekend worden, tot in het diepst van onze ziel. Dank voor de onnoemelijke hoeveelheid licht en liefde.

Laat ons bidden voor een ieder op deze wereld die zich bevindt op een plek waar de liefde ontbreekt, waar het de liefde niet lukt door de menselijke onvolmaaktheid heen te schijnen. Daar waar honger heerst, oorlog, onrecht, geweld. Daar waar mensen lijden en onderdrukt worden. Laat ons denken aan hen in liefde en lichtheid. Laat ons bidden dat onze liefde en lichtheid kunnen helpen de duisternis te verdrijven.

Laat ons bidden voor elkaar. Voor de andere ik. Voor de ander die geleerd heeft dat liefde pijn doet, die zich alleen voelt, die de liefde niet meer herkent, die het zich kwijt is op het licht achter de onvolmaaktheid. Laat ons bidden dat onze liefde en lichtheid kunnen helpen de duisternis te verdrijven.

Laat ons bidden voor onszelf. Voor de liefde en de lichtheid in ons. En laat ons bidden dat die liefde en lichtheid ons de weg kunnen wijzen.

Stil gebed

In de stilte van ons samenzijn leggen we bij het eeuwige neer wat een ander niet voor ons kan verwoorden.

Onze vader

We bidden samen het Onze Vader

Onze Vader die in de hemelen zijt,
uw naam worde geheiligd
uw Koninkrijk kome
uw wil geschiede,
gelijk in de hemel als ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren,
en leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van het boze.
Want van u is het Koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
tot in de eeuwigheid.
Amen

Lied

Hoog als de hemel de liefde

Zegen

Moge het Eeuwige, het Ene, het Alles dat liefde is en onnoemelijk veel van ons houdt, en waardoor we ons gekend weten, nu, straks en altijd, ons zegenen.

Lied

Hoog als de hemel de liefde